

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Katedra Politologie

**Komparace současných politických stran
s prvky liberalismu ve státech střední a
východní Evropy**

Bakalářská práce

Autor: Diana Bláhová

Studijní program: Politologie (BPOL)

Studijní obor: Politologie

Forma studia: kombinovaná

Vedoucí práce: Mgr. Petra Vodová, Ph.D.

V Hradci Králové, 2021

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ
Filozofická fakulta
Akademický rok: 2020/2021

Studijní program: Politologie
Forma studia: Kombinovaná
Obor/kombinace: Politologie (BPOL)

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

Jméno a příjmení: Diana Bláhová
Osobní číslo: F18BK0040
Adresa: Školská 395, Předměřice nad Labem, 50302 Předměřice nad Labem, Česká republika
Téma práce: Komparace současných politických stran s prvky liberalismu ve státech střední a západní Evropy
Téma práce anglicky: Comparison of contemporary liberal political parties in countries of central and west Europe
Vedoucí práce: Mgr. Petra Vodová, Ph.D.
Katedra politologie

Zásady pro vypracování:

Práce na téma Komparace současných politických stran s prvky liberalismu ve státech střední a západní Evropy se zabývá komparací politických programů stran ANO 2011 z České republiky, Progresivní Slovensko ze Slovenské republiky, Radikální liberální strana z Dánského království a Liberálně demokratická strana ze Spojeného království, která zhodnotí současnou politickou ideologii liberalismu ve střední a západní Evropě.

Politické strany byly vybrány na základě svého členství v evropské frakci Obnova Evropy, Radikální liberální strana je dokonce i jejím zakládajícím členem. Strany západní Evropy jsou zároveň členy Liberální internacionály, což je volné sdružení liberálních stran z celého světa. Žádná politická strana ze střední Evropy (kromě Německa) není členem Liberální internacionály.

Témata ke komparaci vyplývají z programové orientace evropské frakce Obnova Evropy, a to podle jejich základního programového dokumentu? Stuttgartské deklarace z roku 1976. Jedná se o témata evropské integrace – přijetí Eura, pravomoci evropských institucí apod. Další témata jsou imigrace, uprchlická krize, lidská práva a práva menšin. V současné době se řeší otázka náboženských a sexuálních menšin? zrovno právního homosexuálů v otázkách manželství, adopce apod. Práva menšin a lidská práva jsou zásadní témata pro frakci Obnova Evropy a zmiňují je před každými volbami do Evropského parlamentu.

Převážně se jedná o komparaci politických programů stran k evropským volbám z roku 2019, jelikož například politická strana Progresivní Slovensko vznikla až v roce 2018. Komparace programů je rozdělena do několika částí, a to podle tématu. U každého tématu bude vypsáno, jak se k němu jednotlivé politické strany vyjadřují, přístupy stran budou srovnány mezi sebou i s programem frakce Obnova Evropy. U každého tématu budou popsány shody a odlišnosti programů mezi stranami střední a západní Evropy.

Seznam doporučené literatury:

Hloušek, Vít – Kopeček, Lubomír: 2010. *Politické strany. Původ, ideologie a transformace politických stran v západní a střední Evropě*. Grada: Praha
Beyme, Klaus von: 1985. *Political Parties in Western Democracies*. Gower Press: Aldershot
Heywood, Andrew: 2004. *Politologie*. Praha: Eurolex Bohemia.

Podpis studenta:

Datum:

Podpis vedoucího práce:

Datum:

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně (pod vedením vedoucí bakalářské práce) a uvedla jsem všechny použité zdroje. Děkuji vedoucí bakalářské práce paní Mgr. Petře Vodové, Ph.D. za ochotu a pomoc při jejím zpracování.

Anotace

Bakalářská práce na téma Komparace současných politických stran s prvky liberalismu ve státech střední a západní Evropy se zabývá zhodnocením vybraných politických stran ANO 2011, Progresívne Slovensko, Radikální liberální strana a Liberálně demokratická strana, zda náleží k liberální stranické rodině.

Pro posouzení, zda je tomu opravdu tak, je třeba zhodnotit dva parametry, kterými jsou členství v liberální nadnárodní struktuře, tedy v evropské frakci Obnova Evropy a jejich ideově-programovou profilaci prostřednictvím komparace volebních programů pro evropské volby v roce 2019.

Klíčová slova

Liberalismus, liberální stranická rodina, ANO 2011, Obnova Evropy, Progresívne Slovensko, Radikální liberální strana, Liberálně demokratická strana

Annotation

The bachelor's thesis on the topic Comparison of current liberal political parties in Central and Western Europe deals with the evaluation of selected political parties ANO 2011, Progresívne Slovensko, Radical Liberal Party and Liberal Democratic Party, whether they belong to a liberal party family.

To assess whether this is indeed the case, it is necessary to evaluate two parameters, which are membership in a liberal supranational structure, therefore in the European fraction Renew Europe and their ideological-programmatic profiling through a comparison of election programs for the European elections in 2019.

Keywords

Liberalism, liberal party family, ANO 2011, Progresívne Slovensko, Radical Liberal Party, Liberal Democratic Party

Obsah

Úvod.....	8
1 Liberalismus	10
1.1 Liberalismus 21. Století.....	10
1.2 Dimenze liberalismu	11
2 Liberální stranická rodina	13
2.1 Liberální politické strany v západní Evropě	14
2.2 Liberální politické strany ve střední Evropě	14
3 Představení vybraných jednotlivých politických stran a evropské frakce Obnova Evropy.....	17
3.1 Radikální liberální strana	17
3.2 Liberálně demokratická strana	18
3.3 ANO 2011.....	20
3.4 Progresívne Slovensko	21
3.5 Obnova Evropy.....	22
4 Metodologie	24
5 Komparace vybraných politických stran a evropské frakce Obnova Evropy...27	
5.1 Lidská práva a ochrana menšin.....	27
5.1.1 Obnova Evropy.....	27
5.1.2 ANO 2011.....	28
5.1.3 Progresívne Slovensko	28
5.1.4 Radikální liberální strana	29
5.1.5 Liberálně demokratická strana	30
5.1.6 Zhodnocení komparace v oblasti lidských práv a ochraně menšin .30	
5.2 Migrace a azylová politika	31
5.2.1 Obnova Evropy.....	31
5.2.2 ANO 2011.....	32
5.2.3 Progresívne Slovensko	32
5.2.4 Radikální liberální strana	33
5.2.5 Liberálně demokratická strana	33
5.2.6 Zhodnocení komparace v oblasti migrace a azylové politiky	34
5.3 Ochrana životního prostředí a udržitelný rozvoj	34
5.3.1 Obnova Evropy.....	34
5.3.2 ANO 2011.....	35
5.3.3 Progresívne Slovensko	36

5.3.4	Radikální liberální strana	37
5.3.5	Liberálně demokratická strana	37
5.3.6	Zhodnocení komparace v oblasti životního prostředí	38
5.4	Zhodnocení komparace	39
	Závěr	41
	Seznam literatury	43
	Seznam příloh	46

Úvod

Tato práce se zabývá komparací současných politických stran s liberálními prvky ve státech střední a západní Evropy v kulturní dimenzi liberalismu, které jsou současně členy evropské frakce Obnova Evropy. Jedná se o komparaci programů jednotlivých stran mezi bloky západní a střední Evropy, jelikož ve 20. století s výskytem tzv. východního bloku ovlivňovaného politikou SSSR byla právě i střední Evropa, díky čemuž došlo k narušení vývoje liberálních politických stran, které oproti tomu v západní Evropě mohly nadále fungovat.

Z důvodu velkého rozsahu práce se práce zabývá jen politickými stranami, které se úspěšně dostaly do Evropského parlamentu ve volbách v roce 2019 a jsou současně ve frakci Obnova Evropy, která právě sdružuje liberální politické strany. Jsou to politické strany ANO 2011 z České republiky, Progresívne Slovensko ze Slovenské republiky, Radikální liberální strana z Dánského království a Liberálně demokratická strana ze Spojeného království, ačkoliv 31. 1. 2020 Spojené království opustilo Evropskou unii.

Cílem této práce je zhodnotit zda vybrané stredo-evropské politické strany, které jsou členy liberální nadnárodní struktury, tedy evropské frakce Obnova Evropy se dají považovat za členy liberální stranické rodiny společně s vybranými politickými stranami ze západní Evropy.

Hlavní metoda pro zpracování této práce je komparace, která se zabývá volebními programy ve volbách do Evropského parlamentu konaných v roce 2019. Jedná se tedy o nejaktuálnější volební programy k volbám do Evropského parlamentu, jelikož například politická strana Progresívne Slovensko se oficiálně registrovala jako politické uskupení až v roce 2018, a tak evropské volby v roce 2019 byly jejími prvními volbami do Evropského parlamentu. Cílem komparace je nalézt společné či rozdílné prvky v jejich volebních programech v závislosti na hlavní témata frakce Obnova Evropy a liberální ideologii. Hlavní body komparace jsou lidská práva a ochrana menšin, ochrana životního prostředí a migrační politika, tedy témata, která souvisí s kulturní dimenzí liberalismu.

Pro zhodnocení, zda dané politické strany patří k liberální stranické rodině je potřeba posoudit jejich členství v liberální nadnárodní struktuře,

tedy členství v evropské frakci Obnova Evropy a zhodnocení jejich ideově-programového profilu, zda obhajují liberální hodnoty.

Práce je rozdělena do pěti kapitol, kde první kapitola představuje liberalismus 21. století, jaké charakterizuje současné výzvy liberalismu, která následně ovlivňují jeho současné hlavní témata. První kapitola také obsahuje charakteristiku dimenzí liberalismu a obhajuje, proč zrovna kulturní dimenze liberalismu je ta určující. Druhá kapitola představuje liberální stranickou rodinu, a jaké jsou klíčové identifikace politických stran pro zařazení do této rodiny. Třetí kapitola představí vybraná politická uskupení ve vybraných zemích a evropskou frakci Obnova Evropa. Čtvrtá kapitola představuje metodologii práce následovaná poslední kapitolou, která je rozdělena do tří částí dle hlavních témat komparace, kterými jsou 1, lidská práva a ochrana menšin; 2, migrace a azylová politika; 3, ochrana životního prostředí a udržitelný rozvoj. Jedná se o oblasti, které spadají do kulturní dimenze liberalismu.

Pro tuto práci jsou důležité tištěné i internetové zdroje. Internetové zdroje jsou převážně primárně využity pro vyhledávání volebních programů daných politických stran, které jsou právě k nalezení na jejich oficiálních internetových stránkách. Z tištěných zdrojů se naopak převážně čerpá v teoretické části této práce, a to hlavně v představení liberalismu 21. století a dimenzí liberalismu, které jsou důležité pro vybrání témat pro komparaci.

1 Liberalismus

Tato kapitola představuje hlavní témata současného liberalismu a dimenze liberalismu. Snaží se tak nastínit hlavní výzvy, kterým současný liberalismus musí čelit. Právě z těchto výzev se tak formují současná hlavní témata liberalismu, která jsou následně důležitá pro komparaci.

V druhé části kapitoly se práce zabývá představením dimenzí liberalismu, a proč právě kulturní dimenze liberalismu je důležitá pro komparaci.

1.1 Liberalismus 21. Století

Liberalismus ve 21. století je označován jako století globálního liberalismu, „jelikož společnosti jsou postupně stále složitější a různorodější, vyžaduje si udržování politické stability existenci velice složitých komunikačních kanálů mezi vládou a lidem, které může zajistit jedině liberální politické uspořádání. (...). Postup liberalismu je těsně spjat se zdánlivě nezadržitelným vytvářením celosvětového kapitalistického systému.“ (Heywood 2008: 78).

Navzdory tomu liberalismus v 21. století musí čelit novým hrozbám i výzvám. Nemusí se jednat přímo o antiliberální uskupení, ale spíše o hnutí antikapitalistická či antiglobalizační. Další výzva liberalismu může být v různorodosti společnosti, tedy multikulturalismu. (Heywood 2008: 79-80). Současný liberalismus se tak musí postavit problémům, jako jsou porušování lidských práv, diskriminace, rasismus na základě sexuální orientace, pohlaví, věku či náboženského vyznání, větší rozevírání nůžek mezi bohatými a chudými, degradace životního prostředí apod. Na základě těchto výzev se současný liberalismus bude snažit o nalezení odpovědí na tyto výzvy, které zároveň ale musí podporovat lidská práva, svobodu jedince, mezinárodní spolupráci, otevřenou společnost a ekonomiku. (Baumová, Hamerský 2004: 70–71).

Právě po ukončení Studené války a zhroucení bipolárního světa, ve východní Evropě se ujímá značného postavení nacionalismus, který je pro veřejnost přitažlivý pocitu jistoty a bezpečí, snaží se vzbudit u veřejnosti občanskou hrdost a je převážně spojován s etnickou čistotou a autoritářstvím. Ve světě, převážně na Blízkém východě či v Africe se

setkáváme s politickým islámem, který nabízí protizápadní postoj. Součtem to znamená, že západní liberalismus má řadu nepřátel, jedná se tedy hlavně o politický islám, autoritářský nacionalismus či konfucianismus ve východní Asii. (Heywood 2008: 80). V bipolárním uspořádání světa se jednalo o světový konflikt, v současnosti se jedná o regionální konflikty, které právě mají za následek migraci, hladomor či věznění a zabíjení. Z těchto důvodů liberálové požadují ochranu lidských práv, zajistit politickou stabilitu a demokracii. (Baumová, Hamerský 2004: 77-78).

Na základě těchto výzev pro současný liberalismus se provádí ve vybraných tématech komparace mezi vybranými politickými stranami a evropské frakce Obnova Evropy. Jedná se tak o témata životního prostředí a udržitelného rozvoje, lidská práva a ochrana menšin či migrační a azylová politika.

1.2 Dimenze liberalismu

V Evropě lze definovat různé dimenze liberalismu. Jsou jimi ekonomický liberalismus, občanský liberalismus a kulturní liberalismus. Liberální politické strany však mají nejednotný postoj k těmto rozměrům liberalismu. Ekonomický liberalismus se zaměřuje na volný trh a omezuje státní regulace. Občanský liberalismus je spojován s lidskými právy a svobodou jednotlivce. Kulturní liberalismus je ve státech střední a východní Evropy nejvíce kontroverzním tématem. Zabývá se ochranou menšin, tolerancí a etických otázek jako jsou například potraty, manželství homosexuálních párů či eutanazie. Tento přístup liberalismu je nejvíce diskutovaný v zemích, které mají silnou vazbu na tradiční či náboženské hodnoty (Polsko, Slovensko). „*I v rámci liberálních voličů, kteří podporují kulturní liberální hodnoty, tvoří ve většině zemí střední a východní Evropy menšinu bez ohledu na jejich náboženskou nebo kulturní specifičnost. Celkově je liberální ideologie ve střední a východní Evropě vnímána jako nejasná a nedefinovatelná.*“ I samotní voliči nerozumí liberálním hodnotám a zásadám. Taktéž i politickým stranám chybí silná provázanost s liberální ideologií ztělesněnou liberální politickou stranou. Na základě tohoto jsou voliči velmi nestálí a zároveň někteří voliči označili za liberální strany i strany konzervativní a populistické. (Close, van Haute 2019: 234-235).

Komparace vybraných politických stran a evropské frakce Obnova Evropy probíhá právě v kulturní dimenzi, která je právě nejvíce diferencovaná mezi státy západní a střední Evropy. Vybrané politické strany západní Evropy mají k tématům kulturní dimenze liberalismu kladnější vztah než vybrané politické strany střední Evropy. Zároveň současný liberalismus 21. století se zaměřuje na témata kulturní dimenze liberalismu, právě i v důsledku uprchlické krize a vzestupu nacionalistických sil.

2 Liberální stranická rodina

Politické strany podle Beymeho jsou shlukovány do stranických rodin podle svého původu strany, tedy podle svých historicko-společenských okolností či podle svého ideově-programového profilu. V průběhu let se tato koncepce stranických rodin mění, dochází u některých rodin k jejich sblížení, jelikož některé politické strany se zbavily svých tradičních prvků, které je řadí do určité stranické rodiny. Navzdory tomu, lze stále politické strany na základě výše zmíněných dvou hledisek rozdělit do těchto stranických rodin. (Strmiska 2005: 30).

Koncepci stranických rodin lze použít i v zemích střední a východní Evropy, ale větší důraz je kladen na ideově-programový profil, jelikož většina politických stran vznikla až po roce 1989. Dále zde uvádí jako třetí charakteristiku stranických rodin, a to je členství v nadnárodních stranických seskupeních, kde se nachází politické strany s obdobnou orientací. Může nastat ale problém v tom, že některé stranické rodiny nemají své nadnárodní uskupení, či několik stranických rodin může založit jednu mezinárodní strukturu. (Gallagher, Laver, Mair. 2001: 202 – 203). Některé politické strany pak vstupují do nadnárodních struktur čistě z taktického hlediska. *„To je zvláště důležité pro mnohé strany z postkomunistického prostoru, u nichž to může mít významný dopad na jejich politickou legitimitu i v domácím prostředí. Zpětný vliv, který členství v dané nadnárodní stranické organizaci má na jejich ideově-politický profil, ale může být někdy pouze vnější. Nezřídka sice mohou demonstrovat svou sounáležitost s danou nadnárodní strukturou, avšak pro jejich postoje k vnitropolitickým tématům v „mateřské“ zemi to má omezený význam.“* (Strmiska 2005: 31).

Na základě výše zmíněného právě komparace vybraných politických stran a evropské frakce Obnova Evropy proběhne na základě jak členství v nadnárodní struktuře, tak i z hlediska ideově-programového profilu. V rámci členství v nadnárodní struktuře, tak vybrané politické strany jsou členy evropské frakce Obnova Evropy, která má právě sdružovat liberální strany. Komparace mezi stranami pak probíhá v rámci sledování volebních programů pro volby do Evropského parlamentu v roce 2019.

2.1 Liberální politické strany v západní Evropě

Liberálové jsou většinou menší či středně velké politické strany. Pokud se dostaly do vlády, tak většinou zastávaly roli menšího koaličního partnera. Zároveň jsou liberální politické strany rozšířené po celé západní Evropě. (Hloušek, Kopeček 2010: 125-128).

Historicky se liberální strany diferencovaly od křesťanskodemokratických stran tím, že podporovaly individuální práva a svobody, nesouhlasily s vlivem náboženství na politický život. Od sociálních demokratů se odlišovaly v rámci minimální role zásahu státu do společnosti a ekonomiky. Většina liberální stran tak těžila ze své výhodné pozice středové strany, což právě pomohlo formovat středolevé i středopravé vládní koalice. Pravděpodobně díky tomu liberální strany přežily do současnosti. (Strmiska 2005: 38).

Liberální stranická rodina se dělí na dvě odnože, kterými jsou sociální liberalismus a neoliberalismus. Sociální liberálové tolerují zásahy státu do ekonomiky i společnosti, čímž se přibližují k sociálním demokratům. Zároveň více prosazují témata kulturní dimenze liberalismu, jako jsou například potraty, práva menšin apod. (Gallagher, Laver, Mair. 2001: 219 – 222). Neoliberálové naopak zastávají roli státu, která nezasahuje do ekonomiky ani společnosti. Spíše prosazují ekonomickou dimenzi liberalismu, která požaduje volný trh bez zásahu státu. (Heywood 2008: 71). Navzdory těmto diferencím mezi větvemi liberalismu lze určit základní hodnoty, které jsou společné pro všechny liberální strany. Jedná se o hodnoty, jako jsou svoboda projevu, právní stát, svoboda náboženského vyznání, práva menšin, občanské svobody či podpora evropské integrace apod. (Hloušek, Kopeček 2010: 128 - 131). Na základě tohoto výčtu lze posoudit, že v rámci komparace vybraných politických stran v kulturní dimenzi není potřeba odlišit, v jaké větvi liberalismu se daná politická strana nachází, jelikož v těchto oblastech prosazují shodné zájmy.

2.2 Liberální politické strany ve střední Evropě

Podle Close a van Haute v knize *Liberal Parties in Europe* se politické strany v zemích střední Evropy dají zařadit do více stranických rodin, jelikož členství v nadnárodních strukturách využívají pouze ze

strategických důvodů. Na základě toho je velmi problematické identifikovat liberální politické strany v zemích střední Evropy, protože nemají jasně definovaný ideologický profil. (Close, van Haute 2019: 225 - 226).

Po roce 1989 se v zemích střední Evropy proti sobě stavěly dva bloky. První blok byly nástupnické strany, které se formovaly s komunistických stran. Druhým blokem byly antikomunistické strany, již hlavní priority se týkaly sociálním, ekonomickým a politickým přechodům. V rámci připojení k Evropské unii, se politické strany spojily a prosazovaly tak podobnou hospodářskou politiku založenou na liberálním trhu a privatizaci. V důsledku toho se ekonomický liberalismus stal nejvýznamnější ideologií první dekády tranzice. V této době tedy politické strany v antikomunistickém bloku shodně podporovaly ekonomický liberalismus, proto mezi těmito stranami nebylo mnoho rozdílů. Na konci tranzice liberální konsenzus skončil a následovalo kulturní štěpení na podporovatele otevřené společnosti (multikulturní) či uzavřené (nacionalistické), nebo mezi proevropským a euroskeptickým postavením. Právě v této době v roce 2000 se tak začaly diferencovat strany liberální, konzervativní a nacionalisticky-populistické. Politická nestabilita v jednotlivých zemích dále komplikovala zánik a naopak vznik nových politických stran, fúze a rozkoly, což způsobilo problém v procesu identifikace liberálních stran v zemích střední Evropy. Na základě tohoto problému je velmi komplikované určit podle ideově-programového profilu, zda daná politická strana patří do liberální stranické rodiny. (Close, van Haute 2019: 226 - 227).

Poslední charakteristika stranické rodiny je členství v nadnárodní struktuře. Politické strany zemí střední Evropy po přijetí do Evropské unie se musely přihlásit k nějaké evropské frakci v Evropském parlamentu. Evropské frakce se snažily nalákat národní politické strany, které mají blízko k jejich ideologii, hlavně ty, které jsou silné na národní úrovni. Právě tato charakteristika umožňuje sledovat identifikace liberálních stran tím, že se připojí k evropské frakci Obnova Evropy, která právě sdružuje liberální politické strany. Tento postup je ale také velmi problematický, jelikož evropské frakce mají přístup all-all, jako například Evropská lidová strana, která sdružuje konzervativní, centristické, liberální i progresivní politické

strany. Navzdory tomu je tento postup nejpřímější k identifikaci liberálních stran v zemích střední Evropy. (Close, van Haute 2019: 227 - 228).

Dimenze liberalismu tedy jsou ekonomický, kulturní a občanský. Většina občanů střední Evropy požadují sociální stát, ale zároveň zde musí fungovat i volný trh. Občanské liberální hodnoty sdílí i neliberální voliči. Proto je tato dimenze liberalismu ve veřejnosti velmi sdílena. Naopak kulturní liberalismus je ve střední Evropě velmi kontroverzním tématem a představuje tak hlavní hybnou sílu v štěpení mezi liberálními a konzervativními stranami. (Close, van Haute 2019: 234 - 235). Na základě tohoto štěpení v kulturní dimenzi liberalismu lze definovat liberální politické formace.

3 Představení vybraných jednotlivých politických stran a evropské frakce Obnova Evropy

Tato kapitola se zabývá představením vybraných politických stran, kterými jsou ANO 2011, Progresívne Slovensko, Radikální liberální strana a Liberálně demokratická strana. Kapitola také představuje evropskou frakci Obnova Evropy, ve které výše zmíněné politické strany jsou členy.

3.1 Radikální liberální strana

V Dánském království má parlamentní zastoupení hned tři liberální politické strany, jsou jimi Radikální liberální strana, Liberální aliance a Venstre („Levice“). (Close, van Haute 2019: 44 – 45). Tato práce se ale zabývá pouze Radikální liberální stranou, jelikož je členem evropské frakce Obnova Evropa a také i členem Liberální internacionály. (Liberální internacionála 2021).

Radikální liberální strana se odštěpila od strany Venstre. Stalo se tak v roce 1905 kvůli rozkolu mezi zaměstnanci a zaměstnavateli na venkově, jelikož větší zemědělci spíše podporovali Venstre, zatímco drobní zemědělci hledali zastoupení u Radikální liberální strany. Radikální liberální strana měla silný protiválečný postoj a rozcházela se tak s Venstre i v zahraniční a vojenské politice. Strana byla vytvořena smíšeným procesem. Nejprve se jednalo o mimoparlamentní stranu, nejprve byla vytvořena organizace, teprve poté se k ní připojovali poslanci. (Close, van Haute 2019: 45 – 46).

V současné době Radikální liberální strana ztratila 30 % síly oproti roku 1973. Nyní je v dánském parlamentu Folketinget v opozici, ale podporuje jednobarevnou menšinovou vládu Sociální demokracie. Radikální liberální strana má také zastoupení ve většině obcí. (Close, van Haute 2019: 47 – 49).

Radikální liberální strana je tedy sociálně-liberální, v roce 1905 podporovala ve svém programu volební právo pro všechny starší 21 let, zavedení referenda, kratší pracovní dobu, pojištění v nezaměstnanosti, anonymní hlasování ve veřejných volbách, progresivní zdanění jednotlivců, lepší péče pro děti, seniory a další nejzranitelnější osoby ve společnosti. (Close, van Haute 2019: 51).

V současnosti jsou pro Radikální liberální stranu důležité tyto klíčové priority: 1, více zaměstnaných a méně sociálních dávek; 2, životní prostředí; 3, sociální zázemí dětí nesmí určovat jejich budoucnost; 4, společnost musí nést odpovědnost za uprchlíky. Radikální liberální strana se snaží prosadit společnost, kde lidé budou žít v symbióze s přírodou. Chce řešit globální problémy, jako jsou například chudoba, přelidnění, nespravedlivost, ničení přírody či nedostatek demokracie. Požadují snížit spotřebu neobnovitelných zdrojů, postupně se odklánět od jaderné energie, musí se chránit podzemní vody, ale také aby zároveň všichni měli přístup k pitné vodě. Radikální liberální strana podporuje zastupitelskou demokracii a princip subsidiarity, referenda na národní i místní úrovni. Zároveň bojuje proti izolacionismu, militarismu a nacionalismu a dalším globálním problémům. (Close, van Haute 2019: 52).

3.2 Liberálně demokratická strana

Liberálně demokratická strana je politická strana Velké Británie, která vznikla v roce 1988. Strana má zastoupení v Dolní sněmovně i Sněmovně lordů, na úrovni zemi Spojeného království i v místních samosprávách. (Dvořáková 2008: 144 – 145). Z důvodu Brexitu, se již Liberálně demokratická strana neúčastní jednání v Evropském parlamentu, kde náležela do frakce Obnova Evropy. (Euractiv 2020). Liberálně demokratická strana je také zakládajícím členem Liberální internacionály. (Liberální internacionála 2021).

Liberálně demokratická strana vznikla tedy v roce 1988 sjednocením Liberální strany a Sociální demokracie. V evropských volbách v roce 1989 získali pouze 6 % hlasů, zlom nastal v roce 1990, kdy došlo ke změně vedení strany. V roce 1992 pak strana ve všeobecných volbách získala 18 % hlasů a 20 křesel. Postupně se tak Liberálně demokratická strana stala hlavní opozicí Labouristů. Od roku 1994 je Liberálně demokratická strana v Evropském parlamentu. Následně proběhlo i několik jednání o možné spolupráci mezi Labouristy a Liberálně demokratickou stranou, ale k té nakonec nedošlo. V roce 2003 se Liberálně demokratická strana postavila proti vládnoucím Labouristům, kdy nepodporovala připojení se k americkým vojákům v Iráku. Během hospodářské krize v letech 2008 – 2009 došlo k rozkolu mezi členy v Liberálně demokratické straně. Jednalo

se o spor mezi ekonomickými liberály a sociálními liberály. Nakonec došlo k podpoře snížení veřejných výdajů, tedy „vítězství“ ekonomických liberálů. V roce 2010 po uzavření koalice s Konzervativní stranou se tak dostali do vlády. Následně podpora strany prudce klesla. Po referendu o Brexitu v roce 2016 Liberálně demokratická strana neustoupila od svého proevropského postoje, a tak v roce 2019 ve volbách do Evropského parlamentu získala svůj historicky nejlepší výsledek. (Liberal Democrats 2020 b).

Liberálně demokratická strana má svou ústavu, kde již v její preambuli jsou vytyčeny základní hodnoty strany. *„Liberální demokraté existují, aby budovali a chránili spravedlivou, svobodnou a otevřenou společnost, ve které se snažíme vyvážit základní hodnoty svobody, rovnosti a společenství, ve které nikdo nesmí být zotročen chudobou, nevědomostí nebo konformitou. Prosazujeme svobodu, důstojnost a blahobyt jednotlivců, uznáváme a respektujeme jejich právo na svobodu svědomí a právo na plný rozvoj jejich talentu. Naším cílem je rozptýlit moc, podporovat rozmanitost a pěstovat kreativitu. Věříme, že úlohou státu je umožnit všem občanům dosáhnout těchto ideálů, plně přispívat ke svým komunitám a podílet se na rozhodnutích, která ovlivňují jejich životy.“* (Liberal Democrats 2020 a). Liberálně demokratická strana taktéž v preambuli své ústavy zmiňuje, že podporuje životní prostředí a zajištění rovnováhy přírody, jsou proti rasismu a diskriminaci, jak z hlediska barvy pleti a rasy, tak i náboženskému vyznání či sexuální orientace. Podporují lidská práva, udržitelné hospodářství, ochranu vlastnictví, demokracii, hájí právo svobodně mluvit, psát, sdružovat se, uctívat a hlasovat. V ekonomické oblasti Liberální demokratická strana podporuje volný trh, ale zároveň požaduje, aby stát zasahoval tam, kde je to nutné, jelikož podle nich trh nespravedlivě rozděluje bohatství. Na základě toho podporují sociální zabezpečení všech občanů. Jejich hlavní priority nejsou státně ohraničeny, ale naopak se je snaží prosazovat globálně. *„V případě potřeby ponecháme stranou národní suverenitu a budeme spolu s dalšími zeměmi usilovat o spravedlivý a mírový mezinárodní řád a trvalý systém společné bezpečnosti. V rámci Evropského společenství potvrzujeme hodnoty federalismu a integrace a pracujeme na jednotě založené na těchto principech.“* (Liberal Democrats 2020 a). Snaží se tak globálně prosadit mír, odzbrojování, odstranit světovou chudobu,

chránit demokracie prostřednictvím konstruktivní role v mezinárodních organizacích, které mají podobné priority.

3.3 ANO 2011

Hnutí ANO 2011 je politická strana v České republice, která vznikla jako protikorupční hnutí v roce 2012. (Sůsa, Volf 2021). Pod písmeny ANO se ukrývá název Akce nespokojených občanů. V čele strany stojí český podnikatel Ing. Andrej Babiš. Strana prezentovala, že stát bude řídit jako firmu prostřednictvím profesionálních expertů a vědců. (Kubát, Brunclík 2014:172) Na evropské úrovni ANO 2011 patří v Evropském parlamentu do frakce Obnova Evropy, která sdružuje liberální strany. Do frakce Obnova Evropy ANO 2011 vstoupilo v roce 2014, když se ještě tato evropská frakce jmenovala Aliance liberálů a demokratů pro Evropu (ALDE). *„V rámci snahy o ideovou profilaci, která měla prokázat, že ANO má i jiné hodnoty, než jen boj s korupcí a levný a efektivní stát, se strana přihlásila ke spolupráci s ALDE, kam také na konci roku 2014 vstoupila s tím, že chce přispět k „liberální budoucnosti“ České republiky.“* (Řežábek 2017).

Ve svých stanovách v roce 2021 ANO 2011 vytyčuje čtyři hlavní priority strany, kterými jsou: 1, svoboda; 2, solidarita a zodpovědnost ke spoluobčanům; 3, zdravý rozum a snaha hledat řešení; 4, rodina a soulad mezi generacemi. (Stanovy politického hnutí ANO 2011 schválené dne 30. 3. 2021). Svobodou se myslí nezpochybnitelná svoboda jedince, která by měla být součástí naší společnosti. Každý jedinec by tak měl mít svobodný život, svobodné rozhodování, ale zároveň mít zodpovědnost za svůj vlastní osud. Zároveň ANO 2011 formuluje rozsah svobody jedince do meze, kdy nezačne omezovat svobodu druhého jedince, tedy být i solidární vůči druhým. Hnutí ANO 2011 chce stát, který své občany nezatěžuje, ale také pomáhá občanům, kteří pomoc potřebují. Politika je podle ANO 2011 služba veřejnosti, proto ji vykonávají tak, aby došlo k nalezení řešení, což je pro ně „důležitější než ideologická nálepka.“ Na základě toho chtějí spolupracovat s celým politickým spektrem. Požadují omezení byrokracie a plýtvání veřejnými prostředky. Pro ANO 2011 je důležitá rodinná politika, podle nich je fungující rodina záruka prospěšné společnosti. (Stanovy politického hnutí ANO 2011 schválené dne 30. 3. 2021).

Hnutí ANO 2011 se řadí k typu strany-firmy, také se řadí k populistickým stranám. (Kubát, Lebeda a kol. 2014: 119 – 120).

3.4 Progresívne Slovensko

Jedná se o politické hnutí ve Slovenské republice. Nejprve v roce 2016 vzniklo občanské sdružení Progresívne Slovensko, následně začali sbírat podpisy, aby mohlo vzniknout politické hnutí, což se povedlo. V lednu 2018 tak vzniká politické hnutí Progresívne Slovensko. V současné době je jejich nejvýraznější političkou slovenská prezidentka Zuzana Čaputová. Na evropské úrovni taktéž i toto politické hnutí patří v Evropském parlamentu do frakce Obnova Evropa. V roce 2019 při evropských volbách koalice Progresívne Slovensko a Spolu vyhrály volby s 20,11 % hlasy. (Progresívne Slovensko 2021).

Ve svých stanovách mají uvedené své základní hodnoty, kterými jsou: liberální demokracie, svoboda, lidská důstojnost, rovnost, spravedlivost, udržitelný rozvoj, evropská a mezinárodní spolupráce. Zároveň ale podotýká, že se hnutí neváže na žádnou ideologii či náboženství a chce chránit principy demokracie. V stanovách mají také vytyčené své programové cíle, jimiž jsou prosazování výše zmíněných základních hodnot, které by měli pomoci, aby se Slovenská republika stala otevřenou, solidární a moderní zemí. (Stanovy politického hnutí Progresívne Slovensko schválené dne 13. 11. 2017).

Politické hnutí Progresívne Slovensko taktéž stojí na třech pilířích, kterými jsou: ekologický, liberální a sociální. Ekologický pilíř má za úkol chránit životní prostředí a prosazuje udržitelný životní styl. Požadují vyhlásit stav klimatické nouze, které by mělo pomoci chránit životní prostředí pro následující generace. Liberální pilíř požaduje ochranu lidských práv všech svých občanů bez ohledu na rasu, pohlaví, národnost, náboženské vyznání či sexuální orientaci. Prosazují otevřenou a rozmanitou společnost, kde se budou chránit menšiny a znevýhodněné skupiny. Sociální pilíř požaduje pro každého důstojný a plnohodnotný život. Zabývá se kvalitou a dostupností veřejných služeb, jako je například dostupnost vzdělání či přístup k přírodě a umění. (Progresívne Slovensko 2021).

Politické hnutí Progresívne Slovensko se tak podle svých slov snaží pomocí svého programu vytvořit sebevědomou Slovenskou republiku

postavenou na moderním ekonomickém modelu, s pevným místem ve střední Evropě, která vykročí ze svého stínu postkomunismu a její nejisté identity a místem v Evropě. (Progresívne Slovensko 2021).

3.5 Obnova Evropy

Obnova Evropy je politická frakce v Evropském parlamentu, která sdružuje národní liberální politické strany. V Evropském parlamentu je třetí nejsilnější stranou. Její programové teze balancují mezi socialisty a lidovci. V rámci sociálně liberální společnosti koordinují se socialisty, a v rámci volného obchodu spolupracují s lidovci. (Hloušek, Kaniok, Jarošová 2007: 80). V roce 2019 se přejmenovala na Obnovu Evropy z Aliance liberálů a demokratů pro Evropu. Některé strany s tímto přejmenováním nesouhlasí, a tak stále používají zkratku ALDE. (Euronews 2019).

První počátky vzniku evropské frakce Obnova Evropy sahají až do roku 1953, kdy na Shromáždění ESUO se delegáti rozčlenili na liberály, křesťanské demokraty a sociály. Samotná evropská frakce Evropská liberální, demokratická a reformní strana vznikla až po prvních volbách do Evropského parlamentu, které se uskutečnily v roce 1976. (Hrbek 1988: 457) V roce 1976 ELDR přijala Stuttgartskou deklaraci, kde vytyčují svých pět základních tezí, kterými jsou: 1, garance lidských práv, občanských a politických práv; 2, ústava, dělba moci, ochrana menšin a většinové hlasování; 3, udržitelný hospodářský rozvoj se sociální ochranou; 4, svoboda a bezpečnost; 5, demokracie postavená na svobodě jedince, volné politické soutěži, rovnosti příležitostí. (Palovský 2001: 68) Na základě těchto tezí vychází i cíle Obnovy Evropy.

Před evropskými volbami v roce 2018 Obnova Evropy představila svůj manifest Svoboda, příležitost, prosperita: liberální vize budoucnosti Evropy. Obnova Evropy zde zmiňuje, že požaduje silné liberální instituce, nezávislé soudnictví, ochranu lidských práv, právo na sebeurčení bez ohledu na náboženství, pohlaví či sexuální orientaci, ochranu menšin, rozmanitost společnosti, tržní ekonomiku, otevřenou společnost, rovné a spravedlivé příležitosti, toleranci názorů, odpovědnost za své chování, ochranu životního prostředí, boj proti násilí na ženách ratifikováním Istanbulské úmluvy, rovnost žen a mužů, podporovat občanskou angažovanost a účast

mládeže na politickém dění. (Manifest Svoboda, příležitost, prosperita: liberální vize budoucnosti Evropy 2018).

Vytvořili svou Liberální vizi pro budoucnost Evropy, která požaduje udržitelný rozvoj a boj proti změně klimatu, právní stát a lidská práva, přistěhovalectví a azyl, EU jako globální lídr, posílení demokracie v EU. Obnova Evropy prosazuje, aby Evropa byla do roku 2050 klimaticky neutrální, snaží se tedy ochránit životní prostředí. Požadují také ochranu demokracie v Evropě, jelikož některé státy narušují základní demokratické pilíře, jako jsou například nezávislost soudnictví či nezávislost médií. V rámci přistěhovalectví a azylu chtějí, aby vznikl společný evropský azylový systém a vytvořit návrh koordinace EU pro středomoří. Obnova Evropy taktéž prosazuje posílení pravomocí Vysokého představitele EU, který by měl vystupovat jako ministr zahraničí EU, EU by měla mít zastoupení v Radě OSN, založení Evropské obranné unie, dodržování základních lidských práv, zrušení Evropského parlamentu ve Štrasburku, pravomoc Evropského parlamentu odvolávat jednotlivé komisaře či snížení počtu komisařů EU na 18 zvolenými předsedou Evropské komise. (ALDE 2021 b).

4 Metodologie

Vybrané politické strany ze zemí střední a západní Evropy souvisí s charakteristikou přiřazení politických stran k určité stranické rodině, kterými jsou ideově-programový profil, členství v nadnárodní struktuře či historicko-společenský vývoj. (Strmiska 2005: 30).

Vybrané západoevropské politické strany Liberálně demokratická strana a Radikální liberální strana splňují všechny charakteristiky, které je zařazují do liberální stranické rodiny. V rámci historicko-společenského vývoje Liberální demokraté svým původem sahají až do 17. století a v 19. století byly přední britskou politickou stranou a hlavní opoziční silou ke konzervativcům. (Dvořáková 2008: 144 - 145). Splňují také požadavek členství v nadnárodní struktuře, která sdružuje liberalisty. Liberální demokraté jsou členem evropské frakce Obnova Evropy i Liberální internacionály. I v knize od M. Strmisky *Politické strany moderní Evropy* jsou Liberální demokraté řazeny do liberální stranické rodiny. (Strmiska 2005: 38). Radikální liberální strana taktéž splňuje členství v liberálních nadnárodních strukturách, jako jsou Obnova Evropy a Liberální internacionála. Close a van Haute ji definují jako sociálně-liberální stranu, která se taktéž řadí do liberální stranické rodiny. (Close, van Haute 2019: 51).

Vybrané střeoevropské politické strany ANO 2011 a Progresívne Slovensko je problematické určit, do jaké stranické skupiny patří. Podrobněji je vysvětleno v kapitole o Liberální stranické rodině. Jedná se o problém v identifikaci charakteristik, které určují danou politickou stranu k určité stranické rodině. (Strmiska 2005: 31). Na základě této komplikace tak pro výběr politických stran ze zemí střední Evropy primárně náleželo na základě členství v liberální nadnárodní struktuře, kterým tedy je členství v evropské frakci Obnova Evropa. (Obnova Evropy 2021).

Komparace probíhá v kulturní dimenzi liberalismu, jelikož právě v této dimenzi dochází k největšímu štěpení stran mezi liberálními a konzervativními stranami, jelikož se jedná o nejvíce kontroverzní témata, jako jsou manželství pro homosexuály, lidská práva, ochrana menšin či rovnoprávnost mezi muži a ženami. Právě tedy komparace politických stran v oblasti kulturní dimenze liberalismu, pak lze definovat, zda patří

k liberální stranické rodině. (Close, van Haute: 234 – 235). Blíže je popsáno v kapitole Liberální stranická rodina.

Na základě tohoto jsou vybrána tři témata pro komparaci vybraných stran, kterými jsou: 1, lidská práva a ochrana menšin; 2, migrace a azylová politika; 3, ochrana životního prostředí a udržitelný rozvoj. Tyto témata patří do kulturní dimenze liberalismu. První téma lidská práva a ochrana menšin patří k prioritám liberalismu již od 19. století v podobě teorie o přirozených právech. (Heywood 2008: 71). V současné době se v rámci této oblasti prosazují témata, jako jsou ochrana menšin, eutanazie, manželství homosexuálních párů či potraty. (Close, van Haute 2019: 234 – 235). Pro komparaci v této oblasti práce hledá priority politických stran, kterými jsou podpora manželství homosexuálních párů, rovnost mužů a žen, ochrana lidských práv a ochrana menšin. Podle Řežábka ochrana menšin a ochrana lidských práv jsou základní hodnoty liberálních politických stran. (Řežábek 2021). Co se týče podpory manželství homosexuálních párů, tak v souvislosti se současnou situací v Maďarsku o přijetí zákona proti LGBT komunitě, evropská frakce Obnova Evropy s podporou řady svých členů vydává prohlášení, která tento čin odsuzuje z důvodů porušení právního státu. (Obnova Evropy 2021 b). Na základě tohoto lze určit, že liberální politické strany podporují LGBT komunitu. V oblasti migrační a azylové politiky práce sleduje postoj politických stran k migraci a vztah k integraci. Tato oblast je vybrána, jelikož v současné době v důsledku migrační krize nabývá na hodnotě. Taktéž i patří i hlavním prioritám evropské frakce Obnova Evropy. (ALDE 2021 b). Oblast životního prostředí a udržitelného rozvoje je v současné době s měnícím se klimatem velmi populární téma. Taktéž evropská frakce Obnova Evropy ji má ve svých hlavních prioritách. Zároveň dodává, že požaduje, aby Evropská unie byla do roku 2050 klimaticky neutrální, tedy by využívala obnovitelné zdroje elektřiny. (ALDE 2021 b). Právě tuto oblast autorka práce také řadí ke kulturní dimenzi liberalismu, jelikož posun ke spotřebě energie pouze z obnovitelných zdrojů vyžaduje změnu chování obyvatel a změnu jejich životního stylu. Práce tak primárně sleduje, zda politické strany mají kladný vztah k ochraně životního prostředí a zda podporují tuto ambici Evropské unie.

V komparaci se používají volební programy pro volby do Evropského parlamentu v roce 2019. Použití jiných volebních programů by bylo nespravedlivé pro mladší politické strany střední Evropy. Právě politické hnutí Progresívne Slovensko zatím kandidovalo do Evropského parlamentu pouze jednou, jelikož hnutí vzniklo teprve v roce 2018. (Progresívne Slovensko 2021).

5 Komparace vybraných politických stran a evropské frakce Obnova Evropy

Tato kapitola se zabývá komparací vybraných politických stran – ANO 2011, Progresívne Slovensko, Radikální liberální strana a Liberálně demokratická strana a evropské frakce Obnova Evropy. Komparace probíhá ve třech vybraných oblastech, které jsou v současné době velmi diskutované, a zároveň se jedná o oblasti, kterými se liberální strany zabývají. Jedná se tak o oblasti: 1, Lidská práva a ochrana menšin; 2, migrace a azylová politika; 3, ochrana životního prostředí a udržitelný rozvoj.

Bohužel v důsledku Brexitu, se Liberálně demokratická strana již neměla účastnit voleb do Evropského parlamentu v roce 2019. Nakonec kvůli neshodám o podobě Brexitu se ještě britské strany účastnily evropských voleb, ale neměly připravené své volební programy. Liberálně demokratická strana nakonec zvolila manifest Stop Brexitu, kde představuje hlavní důvody, proč by Velká Británie měla zůstat v Evropské unii. Proto v této komparaci jsou použity názory strany, které se zabývají národní úrovni.

5.1 Lidská práva a ochrana menšin

5.1.1 Obnova Evropy

Pro Evropskou frakci Obnova Evropy jsou lidská práva a ochrana menšin jednou z hlavních priorit už od doby přijetí Stuttgartské deklarace v roce 1976, kde prosazovali na evropské úrovni ochranu lidských, občanských a politických práv. (Stuttgartská deklarace 1976).

V roce 2018 ve svém manifestu Svoboda, příležitost, prosperita: liberální vize budoucnosti Evropy taktéž prosazují ochranu lidských práv a právo na sebeurčení bez ohledu na náboženské vyznání, rasu, pohlaví, sexuální orientaci apod., ochranu menšin a otevřenou a rozmanitou společnost. Také požadují ratifikaci Istanbulské úmluvy, která slouží proti násilí na ženách a podporují rovnost mužů a žen. (Freedom, opportunity, prosperity: the Liberal vision for the future of Europe 2018).

5.1.2 ANO 2011

Hnutí ANO 2011 moc o tomto tématu nemluví. Vůbec toto téma nezmiňuje ve svých volebních programech do Poslanecké sněmovny v roce 2017, ani v programu pro volby do Evropského parlamentu v roce 2019. Ve své knize *O čem s ním, když náhodou spím* Andrej Babiš kritizuje multikulturní model společnosti, jelikož podle něj selhává. (A. Babiš 2017: 257). Tento výrok je tedy opačným názorem než prosazují západní liberálové a evropská frakce Obnova Evropy, která naopak prosazuje multikulturní společnost. Ve volebním programu do Evropského parlamentu v roce 2014 se hnutí ANO 2011 vyjadřuje k této otázce pouze jednou krátkou větou: „*(Evropská unie) Musí šířit své základní hodnoty v podobě demokracie, právního státu a lidských práv, včetně občanských, politických, ekonomických, sociálních a kulturních a práv menšin.*“ (Náš program pro volby do Evropského parlamentu v roce 2014).

5.1.3 Progresívne Slovensko

Politické hnutí Progresívne Slovensko ve svém volebním programu *Vízia jednej krajiny* pro volby do Evropského parlamentu v roce 2019 podporuje rovnoprávnost bez ohledu na národnost, rasu, pohlaví, sexuální orientaci či náboženské vyznání. Podporují ochranu menšin a jiných znevýhodněných skupin. Chtějí rozmanitou a individuální společnost, což vidí kladně v rámci kultury a ekonomiky. Prosazují zrovnoprávnění žen a mužů v pracovním prostředí, chtějí, aby ženy měly rovnocenné ohodnocení s muži a více se zapojovaly do řídicích funkcí. Plánují církve a ostatní náboženské skupiny zbavit přímého financování od státu, aby se mohly lépe a svobodněji rozvíjet. Podpořili by tak vytvoření nového systému ve vztahu stát a církev, který by konečně ukončil financování církví podle komunistického modelu, který měl za cíl je církve kontrolovat. Mezi další priority politického hnutí patří uzákonění „*životných partnerstev párov rovného pohlavia.*“ (*Vízia jednej krajiny* 2018). Nejedná se o manželství párů stejného pohlaví, ale spíše jako je v České republice uzákoněno registrované partnerství párů stejného pohlaví. V rámci ochrany menšin prosazují podporu vícejazyčného vzdělávání a vytvoření programů, které by měly za úkol integrovat ne vyčleňovat odlišné kultury. (*Vízia jednej krajiny* 2018). 2018).

5.1.4 Radikální liberální strana

Radikální liberální strana ve svém volebním programu Evropa budoucnosti pro volby do Evropského parlamentu v roce 2019 lidská práva a ochrana menšin skoro vůbec nezmiňují. Pouze ve své vizi o Evropské unii zmiňují, že chtějí, aby Evropská unie zaujala vedoucí postavení v rovnosti žen a mužů. V rámci lidských práv požadují, aby byla dodržována lidská práva u uprchlíků. (Evropa budoucnosti 2019).

Ve svém základním programu již ale zmiňují, že budou pracovat na ochraně lidských práv, bojovat proti nesnášenlivosti a chránit menšiny. Požadují, aby dánská společnost byla otevřená různým kulturám a zaručovala stejné příležitosti všem občanům v oblasti vzdělávání, práce i samostatně výdělečné činnosti. Požadují novou ústavu, která musí zavést lidská práva jako základ dánského lidu. (Základní program Radikální liberální strany 2021).

Dánsko již v roce 2011 schválilo manželství pro stejnopohlavní páry, proto již nejsou v jejich programech zmiňovány. (Hospodářské noviny 2011).

V současné době se spíše zaměřují na svobodu náboženského vyznání a rovnosti. V oblasti svobody náboženského vyznání podporují nosit občanům náboženské symboly na veřejnosti. Jelikož právě v Dánském království jsou zakázané nosit burky. Proto prosazují, že *„člověk má právo nosit náboženské symboly ve veřejném prostoru. Všichni občané a sociální skupiny musí mít stejná formální práva bez ohledu na to, zda jste ateista, křesťan, muslim nebo něco úplně jiného.“* (Církev a náboženství 2021). V oblasti rovnosti požadují, aby stejné příležitosti pro všechny. Pro muže by mělo být snazší jít na mateřskou dovolenou a ženy, které mají děti, naopak ztrácí čtvrtinu platu. Navrhují tak, aby mateřská dovolená se rozdělila na tři měsíce pro ženu a tři měsíce pro muže, šest měsíců společné. V této oblasti také řeší sexuální obtěžování a znásilnění, kterých bylo nahlášeno a odsouzeno málo, kvůli špatně nastavenému soudnímu systému. Požadují proto povinnou výuku sexuální výchovy ve školách, kde by učitelé měli vést mladé lidi k dialogu o hranicích, kultuře a vzájemném respektu. (Rovnost 2021).

5.1.5 Liberálně demokratická strana

V důsledku Brexitu se plánovalo, že již v roce 2019 nebude v Evropské unii, ale nakonec se v Británii volby do Evropského parlamentu uskutečnily, ale politické strany neměly připravené své volební programy. Liberálně demokratická strana si připravila pro evropské volby svůj manifest Stop brexit, kde představovala hlavní důvody, proč by měla Velká Británie zůstat v Evropské unii. (Rott 2018).

Ve svém Manifestu liberálních demokratů z roku 2019 v oblasti lidských práv a práv menšin prosazují konec diskriminace na základě pohlaví, věku, rasy, sexuální orientace, genderové identity, náboženského vyznání či zdravotního postižení. Vymezují se proti nenávisti a násilí na ženách a dívkách, které jsou velmi rozšířené. Proto prosazují svobodnou společnost, ve které jsou chráněna práva a svobody všech lidí a vidí migraci jako přínos pro společnost. (Manifest liberálních demokratů 2019).

Liberálně demokratická strana požaduje uzavírat manželství párů stejného pohlaví anglikánskou církví a církví ve Walesu. (Manifest liberálních demokratů 2019). Ve Velké Británii již je umožněno manželství i registrované partnerství pro homosexuální páry, v roce 2020 je již umožněno uzavírat registrované partnerství pro heterosexuální páry. (Advokátní deník 2020).

Liberálně demokratická strana podporuje rovné a rozmanité zastoupení ve veřejném i pracovním životě. Podporují řádné zastoupení a spravedlivé ohodnocení pro ženy, etnické menšiny, LGBT+ a lidé se zdravotním postižením. Pokračují také v úsilí, aby ve vedení podniků pracovalo alespoň 40 % žen.¹ (Manifest liberálních demokratů 2019).

5.1.6 Zhodnocení komparace v oblasti lidských práv a ochraně menšin

Politická strana	Rovnost mužů a žen	Manželství homosexuálů	Lidská práva	Ochrana menšin
Obnova Evropy	podporují	neuveďeno	podporují	podporují
ANO 2011	nuevedeno	neuveďeno	neuveďeno	neuveďeno
Progresívne Slovensko	podporují	pouze registrovaná partnerství	podporují	podporují
Radikální	podporují	neuveďeno	podporují	neuveďeno

liberální strana				
Liberálně demokratická strana	podporují	podporují	podporují	podporují

Tabulka 1 Komparace v oblasti lidských práv a ochrany menšin (vlastní zpracování)

Tabulka 1 poskytuje komparaci politických stran v oblasti lidských práv a ochrany menšin. Tomuto tématu se ANO 2011 absolutně ve svém volebním programu pro evropské volby v roce 2019 nevěnuje, a tak nejsou známy jeho postoje. Těmto tématům se ale nevěnuje na žádné politické úrovni, proběhla pouze zmínka ve volebním programu pro evropské volby v roce 2014, kde ale dle Řežábka tak učinil kvůli snaze o svou ideologickou profilaci. (Řežábek 2017). Shoda mezi ostatními politickými stranami jsou v tématech rovnosti mužů a žen a ochraně lidských práv. Politické strany svůj postoj na téma manželství homosexuálů na evropské úrovni moc neprosazují, jelikož se jedná spíše úroveň národní, v zemích vybraných západoevropských stran již nyní manželství homosexuálů schválená jsou. Progresívne Slovensko pak v oblasti manželství homosexuálů podporuje pouze registrované partnerství. V oblasti ochrany menšin Radikální liberální strana vůbec ve svém volebním programu pro evropské volby v roce 2019 nezmínila, ačkoliv má toto téma uvedené jako prioritu ve svém základním programu. (Základní program Radikální liberální strany 2021).

Na základě této komparace lze určit, že politické strany kromě ANO 2011 podporují témata v oblasti lidských práv a menšin.

5.2 Migrace a azylová politika

5.2.1 Obnova Evropy

Evropská frakce Obnova Evropy zmiňuje, že současný systém azylové politiky nefunguje, zároveň ale dodává, že „*integrace je klíčem k úspěšnému a udržitelnému přistěhovalectví a za jeho úspěšné zajištění jsou odpovědné jak členské státy, tak i přistěhovalci.*“ (ALDE 2021 b).

Na základě tohoto chce Obnova Evropy prosadit vytvoření společného evropského azylového systému, který by byl velmi kvalitní, se sdílenou odpovědností a s postupy, které by dodržovaly normy EU. Dále požaduje zvýšení financování středisek, které přijímají žadatele o azyl,

vytvoření modré karty EU, která by sloužila jako pracovní povolení ve státech EU či navrhuje Návrh koordinace pro Středomoří. (ALDE 2021 b).

5.2.2 ANO 2011

Ve svém volebním programu pro volby do Evropského parlamentu v roce 2019 ANO 2011 prosazuje vnější posílení hranic Evropské unie využitím Evropské pohraniční a pobřežní stráže tak, aby došlo úplnému zamezení ilegální migrace. Obhajují to tím, že chtějí, aby Česká republika byla nadále jednou z nejbezpečnějších zemí a ochranou Schengenu, který je pro Evropu ekonomicky významný. Podporují zvýšení akceschopnosti ve společné zahraniční a bezpečnostní politice s cílem stabilizovat země v blízkosti Evropské unie. ANO 2011 také prosazuje změnu Společného evropského azylového systému. Podporují vybudování přijímacích center na evropských vnějších hranicích s rozhodnutím do dvou měsíců a posílení návratové politiky, aby nepřijatí žadatelé se vrátili do své země původu. Jako prevenci proti migraci ANO 2011 požadují vytvoření obdobného „*Marshallova plánu*“ pro Afriku, který by měl za cíl řešit krize v zemích původu migrantů. (Program hnutí ANO pro volby do Evropské parlamentu 2019).

Při hlasování v Evropském parlamentu hlasovali proti doporučení své evropské frakce, která prosazovala kvóty na přistěhovalce. (Gregor 2015).

5.2.3 Progresívne Slovensko

Progresívne Slovensko ve svém volebním programu pro volby do Evropského parlamentu uvádí, že pro Evropskou unii je migrace velikou výzvou, právě v důsledku kombinace demografického růstu v zemích mimo Evropu, vojenských konfliktů a klimatické změny. Proto požadují společný a dlouhodobě udržitelný systém regulace migračních toků. Požadují tak posílení ochrany vnějších hranic a vytvoření nového azylového systému, systému integrace, pracovního práva a vzdělávání. Prosazují zvýšení rozvojové pomoci v tranzitních zemích a zvýšení investic do zemí, kde zrovna se vyskytuje konflikt. Podporují posun od protekcionismu ke strategické legální a regulované migraci, která představuje využití ekonomického potenciálu. (Vízia jednej krajiny 2018).

5.2.4 Radikální liberální strana

Ve svém volebním programu Evropa budoucnosti pro volby do Evropského parlamentu v roce 2019 prosazuje správu vnějších hranic, požadují změnit celou migrační politiku, kde by uprchlíci mohli najít útočiště ještě předtím, než nastoupí do člunu. Navrhují tak vytvoření přijímacích středisek na trasách, které v současnosti využívají. Centrum by bylo řízeno místní vládou v souladu s lidskými právy a konvencemi OSN o uprchlících, ale financováno členskými státy Evropské unie. Zároveň prosazují vynakládat vysoké investice do zemí, ze kterých lidé utíkají. *„Pokud nebudeme masivně investovat do hospodářského rozvoje, dohod o volném obchodu a investic do místního vzdělávání a zdraví, studie ukazují, že potrvá téměř tři století, než některé země v Africe a na Středním východě dosáhnou úrovně prosperity srovnatelné s úrovní Evropy.“* (Evropa budoucnosti 2019). Proto musí být například zřízeny školy a univerzity v Africe, které by byly financované z fondů Evropské unie a provozované evropskými univerzitami. Předpokládají, že právě tímto způsobem, když se využijí silné stránky Evropy v nejchudších státech světa, mohlo by dojít k vyrovnání migračních tlaků na vnějších hranicích Evropské unie. (Evropa budoucnosti 2019).

5.2.5 Liberálně demokratická strana

V důsledku Brexitu nebyl připravený volební program pro volby do Evropského parlamentu. Proto jsou zde prezentovány názory z programu určené na národní úrovni, kde se pojednává o azylové politice na úrovni Velké Británie.

Požadují, aby žadatelům o azyl bylo umožněno pracovat tři měsíce od podání žádosti o azyl, mohli by se tak sami živit, integrovat se do společnosti a přispívat jí pomocí placení daní. Navrhují, aby každý rok přesídlili 10 000 zranitelných uprchlíků a 10 000 dětí uprchlíků bez rodičů z jiných částí Evropy následujících deset let. Navrhují, aby Velká Británie nabídla azyl lidem, kteří utíkají ze země pro svou sexuální orientaci či gender. Prosazují uprchlíkům a žadatelům o azyl poskytnutí lekcí angličtiny zdarma a poskytnutí veřejné zdravotní péče pro všechny po jejich příchodu do země. (Manifest liberálních demokratů 2019.)

5.2.6 Zhodnocení komparace v oblasti migrace a azylové politiky

Politické strany	Postoj k řešení migrace	Vztah k integraci
Obnova Evropy	Vytvoření společného azylového systému a přijímacích středisek.	Integrace je klíčová.
ANO 2011	Podporují prevenci migrace v zemích konfliktu a vytvoření společného azylového systému a přijímacích center.	neuveдено
Progresívne Slovensko	Podporují prevenci migrace v zemích konfliktu a vytvoření společného azylového systému.	Požadují vytvoření systému integrace.
Radikální liberální strana	Podporují prevenci migrace v zemích konfliktu a vytvoření přijímacích středisek.	neuveдено
Liberálně demokratická strana	Podporují migraci z důvodu sexuální orientaci či genderu. Podporují přijetí ročně 20 000 uprchlíků z jižní Evropy.	Pro zlepšení integrace chtějí jim umožnit pracovat po podání žádosti o azyl.

Tabulka 2 Komparace v oblasti migrace a azylové politiky (vlastní zpracování)

Tabulka 2 demonstruje komparaci politických stran v oblasti migrace a azylové politiky. Na základě této komparace lze zhodnotit, že v rámci postojů k řešení migrace mají podobné názory. U Liberálně demokratické strany je problém v souvislosti volebním programem, jelikož v důsledku Brexitu jejich volební program pro volby do Evropského parlamentu se zabýval tématem, proč by Velká Británie měla zůstat v Evropské unii a těmito tématy se vůbec nezabývala, a proto tedy v komparaci je použit volební program pro národní volby.

5.3 Ochrana životního prostředí a udržitelný rozvoj

5.3.1 Obnova Evropy

Evropská frakce Obnova Evropy prosazuje udržitelný rozvoj a boj proti změně klimatu. Chtějí, aby Evropa převzala vedoucí úlohu ve světě za boj proti změně klimatu, ochranu životního prostředí a podporu udržitelného rozvoje. Podporují, aby se Evropská unie stala do roku 2050 klimaticky

neutrální. Proto podporují rozvoj elektromobility či mobility, které neprodukují emise; inovace a výzkum, které podporují zelený růst a vytváří nové technologie, suroviny a zdroje; investice do obnovitelných a nízkouhlíkových forem energie; pobízení občanů, aby se chovali jako spotřebitelé chránící si klima. (ALDE 2021 b).

5.3.2 ANO 2011

Jak je zmíněno výše, Evropská unie i Obnova Evropy podporuje ochranu životního prostředí a prosazuje, aby se Evropská unie stala do roku 2050 klimaticky neutrální. S tímto výrokem hnutí ANO 2011 nesouhlasí, podle nich nejde ruku v ruce snižovat emise skleníkových plynů a mít hospodářský růst. *„Cíl snížení emisí skleníkových plynů je mj. doprovázen ambiciózním požadavkem na zvýšení podílu energie z obnovitelných zdrojů (na minimálně 20 resp. 27% v letech 2020 resp. 2030), což dále prohlubuje značný rozdíl mezi zvyšující se cenou energií v EU a cenami jejich světových konkurentů. Pokud se nedaří dosáhnout shody o cílech a limitech na celosvětové úrovni, příliš tvrdá omezení, která si na sebe Unie jednostranně uvalí, nemusí vést k významnému zlepšení v celosvětovém měřítku, ale mohou dlouhodobě podvázat evropský růst se všemi důsledky.“* (Program hnutí ANO pro volby do Evropské parlamentu 2019). Taktéž odmítají případnou evropskou legislativu či energetickou politiku, která by měla znevýhodňovat českou jadernou energetiku či těžbu uhlí. Prosazuje tak využití CCS technologií, které by měly pomoci k ekologičtějším využití uhlí. (Program hnutí ANO pro volby do Evropského parlamentu 2019).

Naopak Andrej Babiš ve své publikaci *O čem sním, když náhodou spím* prosazuje, aby v České republice domy a byty měly na střeše své fotovoltaické panely, které by využívaly sluneční záření. Taktéž navrhuje, aby se větší solární elektrárny stavěly v bývalých těžebních a průmyslových místech. Chce tak podpořit malé lokální zdroje, zároveň aby lidé měli energetické úspory. To znamená, že by například lidé zlepšili své izolace domů a bytů. Podporuje také auta na stlačený zemní plyn a elektromobily. To znamená, že by lidé od státu dostali dotaci na nákup elektromobilu. Stát by také zlepšil infrastrukturu pro elektromobily, tedy postavil dobíjecí a plnicí stanice na všech hlavních silnicích. Podporuje i rozebrání skládek, kde se komunální odpad rozdělí na odpad k recyklaci a odpad jako surovina,

kteřá se použije do moderních spaloven. Což zapřičiní, že bude vznikat minimum odpadu. Problém vidí ve využití vody, jelikož od nás voda odchází, a proto jsme závislí na sněhu a dešti. Proto prosazuje, abychom vodu zadržovali na území České republiky. Zároveň prosazuje, aby se pitná voda využívala pouze k pití, v potravinářství a na hygienu. K ostatním činnostem by se využívala dešťová voda. (A. Babiš 2017: 93 – 106).

5.3.3 Progresívne Slovensko

Podle politického hnutí Progresívne Slovensko Vízia jednej krajiny budou největšími problémy v oblasti životního prostředí dostupnost a čistota vody, znečištění ovzduší a ochrana chráněných krajinných oblastí s podporou návratu druhové rozmanitosti, které jsou velmi zasažené lidskou činností. (Vízia jednej krajiny 2018).

Podporují přechod na obnovitelné zdroje energie, elektromobilitu, sdílené auta, které mají nahradit model osobního vlastnictví auta, čili podporují sdílenou ekonomiku. Radikální změnou projde těžký průmysl, kde elektřina bude nahrazovat fosilní paliva. Ve výrobě také pomůže rozmach 3D tisku. V zemědělství podporují lokální produkty v bio kvalitě, etický chov. V důsledku klimatické změny se budou kladeny větší požadavky na zemědělství a potravinářství z důvodu nestability počasí a znečištění půdy a vody. Prosazují při výrobě recyklovaný materiál. (Vízia jednej krajiny 2018).

Politické hnutí také zhodnocuje, že Slovenská republika zaostává v adaptaci na tyto trendy v oblasti boje proti změně klimatu kvůli vlivu oligarchů. (Tamtéž).

Podporují přechod na obnovitelné zdroje energie pomocí strategie, která se má vytvářet na regionálních specifikách, aby podnítila vznik sítě různých malých a středních zdrojů, které by přišly s novými příležitostmi pro místní rozvoj a vznik nových pracovních míst. Politické hnutí představilo také svoje priority, které se týkají udržitelného rozvoje, kterými jsou: 1, zvyšování energetické efektivity; 2, přebudování existující energetické infrastruktury; 3, státní energetická politika; 4, nové strategie na adaptaci na změnu klimatu a ochranu ovzduší na lokální úrovni; 5, zjednodušení systému chráněných území; 6, vytvoření podpůrných

mechanismů, které podnítl vznik a rozvoj lokálních zemědělských ekosystémů a 7, cílená podpora zvyšování přidané hodnoty. (Tamtéž).

5.3.4 Radikální liberální strana

Ve svém volebním programu Evropa budoucnosti pro volby do Evropského parlamentu v roce 2019 prosazuje vysoké požadavky Evropské unie na ochranu životního prostředí a udržitelnost. Požaduje, aby zelená agenda se stala základní činností Evropské unie jak uvnitř svých hranic, tak i vně. Chtějí, aby Evropská unie zvýšila své úsilí o vytvoření zelené energetické unie, která by využívala obnovitelné zdroje energie. Navrhují, aby i zahraniční politika Unie bojovala za ochranu životního prostředí, proto požadují, aby všechny evropské obchodní dohody obsahovaly přesné požadavky na environmentální normy a ochranu klimatu. Také požadují, aby většina rozvojových fondů Evropské unie byla vynaložena na oblast ochrany klimatu. (Evropa budoucnosti 2019).

Také prosazují vyřazení dieselových automobilů v Evropské unii a podporují, aby Evropská unie do roku 2050 byla zcela bez uhlí, ropy a plynu, tedy klimaticky neutrální. Zastávají kritický postoj k Nord Stream 2 a naopak se chtějí oddálit od závislosti na energii na Rusku a Středním východě, tedy více podporovat obnovitelné zdroje. (Evropa budoucnosti 2019).

V rámci svých priorit zastávají i velmi ambiciózní názor, že od roku 2025 přestanou prodávat dieselové a benzinové auta. (Životní prostředí a příroda 2021).

5.3.5 Liberálně demokratická strana

Liberální demokraté ve Velké Británii požadují, aby Velká Británie byla světovým lídrem v řešení klimatické změny. Prosazují snížení emisí a to tak, že v roce 2030 by bylo z obnovitelných zdrojů vyrobeno alespoň 80 % veškeré elektřiny ve Velké Británii. Ročně v rámci ochrany přírody, krajiny a boji proti úbytku biologické rozmanitosti chtějí vysázet až 60 milionů stromů. Podporují investice do veřejné dopravy – elektrifikace železnic a vytvoření infrastruktury pro elektrické automobily do roku 2030. (Manifest liberálních demokratů 2019).

Liberální demokraté následně plánují, aby v roce 2045 byla Velká Británie se svými emisemi skleníkových plynů na nule. Dále chce provést

akční plán, který by snížil emise ve všech odvětvích. Jedná se o ambiciózní plán, a proto plánují zřídit nové Ministerstvo pro změnu klimatu a přírodní zdroje, které by se této oblasti zabývalo. (Manifest liberálních demokratů 2019).

5.3.6 Zhodnocení komparace v oblasti životního prostředí

Politická strana	Vztah k ochraně životního prostředí	EU v roce 2050 klimaticky neutrální
Obnova Evropy	kladný	podporují
ANO 2011	neutrální	nepodporují
Progresivní Slovensko	kladný	neuveďeno
Radikální liberální strana	kladný	podporují
Liberálně demokratická strana	kladný	podporují

Tabulka 3 Komparace v oblasti ochrany životního prostředí (vlastní zpracování)

Na základě této tabulky 3 lze zhodnotit, jak si politické strany vedou v ochraně životního prostředí. Ve vztahu k ochraně životního prostředí má nejhorší vztah ANO 2011, které ve svém volebním programu zmiňují, že nemůžou podpořit něco, co by vedlo k poškození českých zájmů v oblasti jaderné energetiky a zásadně tak odmítají ambice Evropské unie, aby byla v roce 2050 klimaticky neutrální a využívala tak pouze obnovitelné zdroje energie. Podporují tak pouze ekologičtější využití neobnovitelných zdrojů. (Program hnutí ANO pro volby do Evropského parlamentu 2019).

Progresívne Slovensko má tedy kladný vztah k ochraně životního prostředí, také podporují i využívání energie z obnovitelných zdrojů, ale nemají uvedené, zda podpoří, aby do roku 2050 využívali pouze obnovitelné zdroje energie. (Vízia jednej krajiny 2018).

Obě západoevropské politické strany i evropská frakce Obnova Evropy mají kladný vztah k ochraně životního prostředí i podporují ambice Evropské unie, aby byla do roku 2050 klimaticky neutrální.

Na základě této komparace v oblasti životního prostředí lze určit, že významně pouze ANO 2011 má negativnější postoj k této oblasti než ostatní politické strany.

5.4 Zhodnocení komparace

Na základě výše provedené komparace politických stran lze zhodnotit, zda vybrané politické strany patří do liberální stranické rodiny.

Již v metodologické části je potvrzené, že vybrané západoevropské politické strany náleží do liberální stranické rodiny. Problém nastává při hodnocení vybraných střeoevropských politických stran, jelikož u nich nelze zhodnotit příslušnost k dané stranické rodině prostřednictvím společensko-historického vývoje, jelikož se jedná o velmi mladé politické strany. V důsledku tohoto problému je potřeba zhodnotit ideově-programovou profilaci a členství v liberální nadnárodní struktuře. Ovšem, jak je zmíněno v kapitole o liberální stranické rodině, i toto má své problémy. Přesto primárně tyto poslední dvě charakteristiky jsou určující pro zařazení vybraných střeoevropských politických stran do stranické rodiny.

Politické hnutí Progresívne Slovensko je členem liberální nadnárodní struktury, tedy evropské frakce Obnova Evropy. V komparaci ve vybraných tématech kulturní dimenze liberalismu, která má za úkol určit, zda má politická strana liberální hodnoty, Progresívne Slovensko uspělo. Rozdílné hodnoty se západními liberálními stranami mělo pouze v manželství homosexuálů, což pro velmi nábožensky orientovanou zemi je pochopitelné a prosazují tak pouze registrované partnerství. Taktéž v oblasti životního prostředí není jasně definovaný názor, zda souhlasí s ambicí EU, aby Evropská unie do roku 2050 byla klimaticky neutrální. U ostatních sledovaných témat a oblastí již plně prosazují liberální hodnoty. Na základě tohoto zhodnocení se politické hnutí Progresívne Slovensko řadí do liberální stranické rodiny.

ANO 2011 je taktéž členem liberální nadnárodní struktury, tedy evropské frakce Obnova Evropy. Ale jak již je zmíněno výše podle Řežábka se ANO 2011 v roce 2014 přidalo k této evropské frakci pouze proto, aby dosáhlo na nějakou ideologickou profilaci. (Řežábek 2017). Navzdory tomu, ale v prováděné komparaci měla stejné názory jako ostatní liberální strany pouze v oblasti migrace a azylové politiky. V ostatních posuzovaných oblastech se s názory ostatních liberálních stran rozcházela. Na základě tohoto lze zhodnotit, že ANO 2011 nepatří k liberální stranické rodině.

Radikální liberální strana v prováděné komparaci má podobné názory jako ostatní liberální strany, ale v oblasti lidských práv a ochrany menšin u témat manželství homosexuálních párů a ochrany menšin nemá ve svém volebním programu zmínku, proto nelze posoudit jejich názor. Radikální liberální strana je členem i liberální nadnárodní struktury, tedy členem evropské frakce Obnova Evropy i Liberální internacionály. Na základě tohoto posouzení Radikální liberální strana splňuje kritéria pro liberální stranickou rodinu.

U Liberálně demokratické strany je poněkud horší komparace, jelikož ve svém programu do Evropského parlamentu v roce 2019 prosazovaly názory, které měly zamezit Brexitu, a tak se plně nevěnovaly posuzovaným tématům. Proto je pro komparaci použit volební program určený pro národní volby. V posuzovaných oblastech v komparaci má stejné názory jako ostatní liberální strany. Jediný rozdíl má v oblasti migrační a azylové politice, jelikož právě z důvodu jiného volebního programu se zde neřeší evropská úroveň migrace. Liberálně demokratická strana je také členem liberální nadnárodní struktury, přesněji evropské frakce Obnova Evropy a Liberální internacionály. Na základě tohoto posouzení, Liberálně demokratická strana splňuje obě kritéria, a je tak členem liberální stranické rodiny.

Závěr

Bakalářská práce na téma Komparace současných politických stran s prvky liberalismu ve státech střední a západní Evropy je rozdělena do pěti hlavních kapitol, kde první kapitola se zabývá představením liberalismu 21. století a dimenzí liberalismu. Druhá kapitola představuje liberální stranickou rodinu a následně se přímo zabývá liberální stranickou rodinou ve státech střední a západní Evropy. Třetí kapitola charakterizuje evropskou frakci Obnova Evropy, která na evropské úrovni zastřešuje liberální politické strany, a dále vybrané národní politické strany, které jsou členy evropské frakce Obnova Evropy – ANO 2011, Progresívne Slovensko, Radikální liberální strana a Liberálně demokratická strana. Příslušnost k liberální nadnárodní struktuře je také jedna z charakteristik liberálních politických stran. Čtvrtá kapitola představuje metodologii práce. Poslední kapitola provádí komparaci mezi vybranými politickými stranami ve třech vybraných oblastech v kulturní dimenzi liberalismu, kterými jsou 1, lidská práva a ochrana menšin; 2, migrace a azylová politika; 3, ochrana životního prostředí a udržitelný rozvoj. Tyto oblasti jsou vybrány, jelikož se jedná o témata, která jsou v současné době hojně diskutovaná, jsou liberálními stranami velmi prosazovaná a dle Close a van Haute lze na základě těchto témat v kulturní dimenzi liberalismu rozlišit, zda se jedná o liberální či konzervativní politickou stranu.

V oblasti lidských práv a ochraně menšin se posuzuje postoj politických stran k tématům rovnosti mužů a žen, manželství homosexuálních párů, ochraně lidských práv a ochraně menšin. Témata této oblasti vůbec nereflektuje ANO 2011, naopak Progresívne Slovensko kromě podpory manželství homosexuálních párů má jasná liberální stanoviska. Liberálně demokratická strana podporuje všechna témata v této oblasti. Radikální liberální strana ve svém evropském volebním programu nereflektuje názor o homosexuálních manželstvích a ochraně menšin, ostatní témata podporuje.

V oblasti migrace a azylové politiky se zkoumaná témata zaměřovala na postoje k řešení migrace a jejich vztahu k integraci, kde všechny politické strany měly obdobné názory.

V oblasti ochrany životního prostředí a udržitelného postoje se hlavní témata týkala vztahu politických stran k ochraně životního prostředí a u vztahu k ambici Evropské unie, aby byla do roku 2050 klimaticky neutrální. V této oblasti Progresívne Slovensko podporuje ochranu životního prostředí, ale nejednoznačně říká, zda prosazuje být do roku 2050 klimaticky neutrální. ANO 2011 má k oblasti životního prostředí spíše neutrální postoj, jelikož prosazuje ekologičtější využívání uhlí, ale zároveň naprosto zřetelně prohlašuje svůj negativní postoj ke zmiňované ambici Evropské unie. Obě západoevropské politické strany podporují jak ochranu životního prostředí, tak i ambici Evropské unie, aby byla do roku 2050 klimaticky neutrální.

Pro prohlášení zda vybrané stredoevropské politické strany patří k liberální stranické rodině, je tedy potřeba zhodnotit její členství v liberální nadnárodní struktuře, které je tedy i obou stran kladné. Ale ANO 2011 je členem evropské frakce Obnova Evropy pouze z důvodu snahy své ideologické profilace a ne z prosazování liberálních hodnot. Druhá charakteristika pro určení, zda je daná politická strana liberální je potřeba určit její ideově-programovou profilaci, která je prováděna výše zmíněnou komparací. Výsledkem zhodnocení těchto dvou parametrů lze zhodnotit, že Progresívne Slovensko patří do liberální stranické rodiny, tak ANO 2011 do této rodiny nepatří.

Seznam literatury

- Advokátní deník. 2020. *Británie nově umožnila registrované partnerství i heterosexuálním párům*. [online]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/01/06/britanie-nove-umoznila-registrovane-partnerstvi-i-heterosexuálním-parum/>. [cit. 24.06.2021].
- ALDE. 2018. *Svoboda, příležitost, prosperita: Liberální vize budoucnosti Evropy*. [online]. Dostupné z: <https://www.aldeparty.eu/tags/manifestos>. [cit. 24.06.2021].
- ALDE. *Liberální vize pro budoucnost Evropy*. [online]. Dostupné z: https://www.aldeparty.eu/cofoe_alde_party_policy#policy3. [cit. 24.06.2021].
- ALDE. *Stuttgartská deklarace*. [online]. Dostupné z: https://www.aldeparty.eu/about_alde. [cit. 24.06.2021].
- ANO 2011. 2019. *Program hnutí ANO pro volby do Evropského parlamentu*. [online]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/cs/makame/aktuality/novinky/cesko-ochranime.-tvrde-a-nekompromisne-41915.shtml>. [cit. 24.06.2021].
- ANO 2011. 2021. *Stanovy politického hnutí ANO 2011*. [online]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/file/edee/ke-stazeni/2021/stanovy-ano.pdf>. [cit. 24.06.2021].
- ANO 2011. *Náš program pro volby do Evropského parlamentu v roce 2014*. [online]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/cs/o-nas/eurovolby/detailni-program/>. [cit. 24.06.2021].
- Babiš, Andrej. 2017. *O čem sním, když náhodou spím*. Praha: ANO 2011.
- Baumová, Vladimíra a Hamerský J. Milan. 2004. *Liberalismus: program a instituce v Evropě a ČR : liberální internacionála, evropští liberální demokraté, liberální řád*. Brno: Institut Karla Havlíčka Borovského.
- Close, Caroline a van Haute Emilie. 2019. *Liberal Parties in Europe*. Abingdon: Taylor & Francis.
- Dvořáková, Vladimíra. 2008. *Komparace politických systémů: Základní modely demokratických systémů*. Praha: Oeconomica.
- Euractiv.cz. *Británie může v pátek odejít z EU. Europoslanci schválili brexitovou dohodu*. [online]. 2020. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/brexit/news/britanie-muze-v-patek-odejit-z-eu-europoslanci-schvalili-brexitovou-dohodu/>. [cit. 24.06.2021].
- Euronews. 2019. *EU Parliament: Liberal ALDE group rebrands as „Renew Europe“*. [online]. Dostupné z: <https://www.euronews.com/2019/06/12/eu-parliament-liberal-alde-group-rebrands-as-renew-europe>. [cit. 24.06.2021].
- Gallagher, M., Laver, M., Mair, P. 2001: *Representative government in modern Europe: Institution, Parties and governments*, 3rd edition. New York: McGraw-Hill.
- Gregor, Kamil. 2015. *Europoslanci hlasovali o kvótách. Nejvíce proti byli Češi*. [online]. Dostupné z: <https://hlidacipes.org/europoslanci-hlasovali-o-kvotach-nejvice-proti-byli-cesi/>. [cit. 24.06.2021].

- Heywood, Andrew. 2008. *Politické ideologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.
- Hloušek, Vít, Kaniok Petr a Jarošová Petra. 2007. *Evropské politické strany po východním rozšíření Evropské unie*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav.
- Hloušek, Vít a Kopeček Lubomír. 2010. *Politické strany: původ, ideologie a transformace politických stran v západní a střední Evropě*. Praha: Grada
- Hospodářské noviny. 2011. *Dánsko opět udivuje tolerantností: Chce povolit sňatky homosexuálů v kostele*. [online]. Dostupné z: <https://zahranicni.ihned.cz/c1-53786190-dansko-opet-udivuje-tolerantnosti-chce-povolit-snatky-homosexuálu-v-kostelech>. [cit. 24.06.2021].
- Kubát, M., Lebeda, T. a kol. 2014. *O komparativní politologii a současné české politice*. Praha: Karolinum 2014
- Liberal Democrats. 2019. *Manifest liberálních demokratů*. [online]. Dostupné z: <https://www.libdems.org.uk/plan>. [cit. 24.06.2021].
- Liberal Democrats. *Our Constitution*. [online]. Dostupné z: <https://www.libdems.org.uk/constitution>. [cit. 24.06.2021].
- Liberal Democrats. *Where we come from*. [online]. Liberal Democrats Dostupné z: <https://www.libdems.org.uk/history>. [cit. 24.06.2021].
- Liberální Internacionála. *Naši členové*. [online]. Dostupné zde: <https://liberal-international.org/our-members/regions/europe/>. [cit. 24.06.2021].
- Obnova Evropy. *O nás*. [online]. Dostupné z: <https://reneweuropegroup.eu/en/about-us/>. [cit. 25.06.2021].
- Obnova Evropy. *Obnova Evropy vítá prohlášení 13 členských států EU odsuzující „hanebný útok maďarské vlády na práva LGBT“*. [online]. Dostupné z: <https://reneweuropegroup.eu/en/news/1963-renew-europe-welcomes-declaration-by-13-eu-member-states-condemning-hungarian-government-s-shameful-assault-on-lgbti-rights/>. [cit. 25.06.2021].
- PALOVSKÝ, Tomáš. 2001. *Evropská, liberální, demokratická a reformní strana (ELDR). Evropské politické strany*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav
- Progresívne Slovensko. *Naše riešenia*. [online]. Dostupné z: <https://www.progresivne.sk/nase-riesenia/>. [cit. 24.06.2021].
- Progresívne Slovensko. 2018. *Vízia jednej krajiny*. [online]. Dostupné z: <https://www.progresivne.sk/wp-content/uploads/2021/04/vizia-2018.pdf>. [cit. 24.06.2021].
- Progresívne Slovensko. *O nás*. [online]. Dostupné z: <https://www.progresivne.sk/o-nas/> [cit. 24.06.2021].
- Progresívne Slovensko. 2020. *Stanovy politického hnutia Progresívne Slovensko*. [online]. Dostupné z: <https://www.progresivne.sk/wp-content/uploads/2021/05/Progresivne-Slovensko-standovy-2020.pdf>. [cit. 24.06.2021].
- Radikale Venstre. *Církev a náboženství*. [online]. Dostupné z: <https://valg.radikale.dk/politik/det-mener-vi-om/>. [cit. 24.06.2021].

Radikale Venstre. 2019. *Evropa budoucnosti*. [online]. Dostupné z: <https://fremad.radikale.dk/politik/udspil/fremtidens-europa/>. [cit. 24.06.2021].

Radikale Venstre. *Rovnost*. [online]. Dostupné z: <https://valg.radikale.dk/politik/det-mener-vi-om/>. [cit. 24.06.2021].

Radikale Venstre. *Základní program Radikální liberální strany*. [online]. Dostupné z: <https://valg.radikale.dk/politik/principprogram/>. [cit. 24.06.2021].

Radikale Venstre. *Životní prostředí a příroda*. [online]. Dostupné z: <https://valg.radikale.dk/politik/principprogram/>. [cit. 24.06.2021].

Rott, Lukáš. 2018. *Volby do Evropského parlamentu se uskuteční na konci května 2019*. [online]. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/volby-do-evropskeho-parlamentu-probehnou-na-konci-kvetna-2019-20180717.html. [cit. 24.06.2021].

Řežábek, Jan. 2017. *ANO 2011: Liberální strana?*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Fakulta sociálních studií, Katedra politologie. Diplomová práce.

Strmiska, Maxmilián. 2005. *Politické strany moderní Evropy: analýza stranicko-politických systémů*. Praha: Portál.

Sůsa Richard a Volf Tomáš. 2021. *ANO 2011. Vznik a vývoj politické strany Andreje Babiše*. Novinky.cz. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/volby/clanek/ano-2011-vznik-a-vyvoj-politicke-strany-andreje-babise-40364176>. [cit. 24.06.2021].

Seznam příloh

Tabulka 1 Komparace v oblasti lidských práv a ochrany menšin	31
Tabulka 2 Komparace v oblasti migrace a azylové politiky.....	34
Tabulka 3 Komparace v oblasti ochrany životního prostředí.....	38